✨ ಭಾಗ - ೧ (ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ : ಉಪಮಾ & ರೂಪಕ)

🌸 ಅಲಂಕಾರ ಪರಿಚಯ : ಉಪಮಾಲಂಕಾರ & ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ 🌸

(Poetic Figures of Speech: Simile and Metaphor in Kannada Poetics)

🌐 gptteachers.in

ಅಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು? : ಒಡವೆಗಳು ಮಾನವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯ ನೀಡುವಂತೆ, ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕೆ **'ಅಲಂಕಾರ'** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ೧) **ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ** (ಅರ್ಥದಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯ) ಮತ್ತು ೨) **ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ** (ಶಬ್ದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯ) ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ.

೧. ಉಪಮಾಲಂಕಾರ (Simile) 🪷

ಹೋಲಿಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಲಕ್ಷಣ : ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನವಾದ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸಮಾನ ಗುಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸುವುದೇ 'ಉಪಮಾಲಂಕಾರ'.

ಸೂತ್ರ : ಉಪಮೇಯ + ಉಪಮಾನ + ಉಪಮಾವಾಚಕ + ಸಮಾನಧರ್ಮ

ಉಪಮೆಯ ೪ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗಗಳು :

- ೧. **ಉಪಮೇಯ :** ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುವ ಮೂಲ ವಸ್ತು (ಉದಾ: ಮುಖ).
- ೨. **ಉಪಮಾನ :** ಹೋಲಿಕೆಗೆ ತಂದ ಅಪ್ರಕೃತ ವಸ್ತು (ಉದಾ: ಕಮಲ / ಚಂದ್ರ).
- ೩. **ಉಪಮಾವಾಚಕ :** ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದ (ಅಂತೆ, ಹಾಗೆ, ವೋಲ್, ತೆರದಿ).
- ೪. **ಸಮಾನಧರ್ಮ :** ಎರಡರಲ್ಲೂ ಇರುವ ಸಮಾನ ಗುಣ (ಸುಂದರ, ಹೊಳಪು).
- **ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆ :** "ಕಮಲೆಯ ಮುಖವು ಕಮಲದಂತೆ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ."
- **ಪ್ರಕಾರಗಳು :** ನಾಲ್ಕೂ ಅಂಗಗಳಿದ್ದರೆ **ಪೂರ್ಣೋಪಮೆ**; ಯಾವುದಾದರೂ ಅಂಗ ಲೋಪವಾದರೆ **ಲುಪ್ತೋಪಮೆ** (ಉದಾ: ಕಮಲಮುಖಿ).

೨. ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ (Metaphor) 🎭

ಅಭೇದ ಕಲ್ಪನೆ (ಏಕರೂಪತೆ)

ಲಕ್ಷಣ : ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಭೇದವಿಲ್ಲ; ಉಪಮೇಯವೇ ಉಪಮಾನವೆಂದು (ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು) ಅಭೇದವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ವರ್ಣಿಸುವುದೇ 'ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ'.

ಸೂತ್ರ : ಉಪಮೇಯ = ಉಪಮಾನ (ಹೋಲಿಕೆಯಿಲ್ಲ, ಏಕರೂಪತೆ!)

ಸಮೃದ್ಧ ನಿದರ್ಶನಗಳು :

- **ಉದಾಹರಣೆ ೧ :** "ಮಗುವಿನ ಮುಖವೇ ಕಮಲ." (ಮುಖವು ಕಮಲದಂತಿದೆ ಎನ್ನದೆ ಮುಖವೇ ಕಮಲವೆಂದು ಏಕರೂಪತೆ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ).
- **ಉದಾಹರಣೆ ೨ :** "ಅವನ ಮಾತು ಅಮೃತ." (ಮಾತೇ ಅಮೃತವೆಂದು ಅಭೇದ).
- **ಉದಾಹರಣೆ ೩ (ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ) :**

  "ಬೆಳಗಾಯಿತು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನದೀಪವನು ಹಚ್ಚು."

  - ಉಪಮೇಯ: ಸಂಸಾರ | ಉಪಮಾನ: ಸಾಗರ (ಸಂಸಾರವೇ ಸಾಗರ).
  - ಉಪಮೇಯ: ಜ್ಞಾನ | ಉಪಮಾನ: ದೀಪ (ಜ್ಞಾನವೇ ದೀಪ).

🔍 ಉಪಮಾ ಮತ್ತು ರೂಪಕ ಅಲಂಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ :

- ಉಪಮಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವೆ 'ಹೋಲಿಕೆ' ಇರುತ್ತದೆ (ಮುಖವು ಕಮಲದಂತೆ ಇದೆ - ಭೇದವಿದೆ). ಆದರೆ ರೂಪಕಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಮಾವಾಚಕ ಪದವಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು 'ಅಭೇದ' ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ (ಮುಖವೇ ಕಮಲ).

💡 ಉಪಮಾ = ಹೋಲಿಕೆ (ಕಮಲದಂತೆ ಮುಖ) | ರೂಪಕ = ಅಭೇದ ಕಲ್ಪನೆ (ಮುಖವೇ ಕಮಲ, ಸಂಸಾರವೇ ಸಾಗರ)!

🌐 gptteachers.in

✨ ಭಾಗ - ೨ (ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ : ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ & ದೃಷ್ಟಾಂತ)

🌸 ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ & ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ 🌸

(Poetic Fancy: Utpreksha & Exemplification: Drishtanta Alankara)

🌐 gptteachers.in

ಕಲ್ಪನೆಯ ಎತ್ತರ & ಕನ್ನಡಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ : ಕವಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಉಪಮೇಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದರಂತೆ ಸಂಭಾವಿಸಿ ಊಹಿಸಿದರೆ **ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ**; ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥಗಳು ಕನ್ನಡಿಯ ಬಿಂಬ-ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಂತೆ ಕಂಡರೆ **ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ**.

೩. ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ (Poetic Fancy) 🔮

ಸಂಭಾವನೆ / ಉತ್ಕಟ ಕಲ್ಪನೆ

ಲಕ್ಷಣ : ಉಪಮೇಯವನ್ನು ಕೇವಲ ಹೋಲಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅದು ಉಪಮಾನವೇ ಆಗಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಕವಿಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಊಹಿಸಿ (ಸಂಭಾವಿಸಿ) ವರ್ಣಿಸುವುದೇ 'ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ'.

ಸೂತ್ರ : ಉಪಮೇಯವು ಉಪಮಾನವೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುವುದು (ಏನೋ, ಎಂಬಂತೆ)!

ಸಮೃದ್ಧ ನಿದರ್ಶನಗಳು :

- ಉದಾಹರಣೆ ೧ : "ಆ ಕೋಟೆಯು ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು." (ಕೋಟೆಯ ಎತ್ತರವನ್ನು ಆಕಾಶ ಮುಟ್ಟುವ ಊಹೆಗೆ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ).
- ಉದಾಹರಣೆ ೨ : "ಆ ಸರೋವರದ ಕಮಲಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಅರಳಿದ್ದವು."
- ಉದಾಹರಣೆ ೩ (ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ) :
  "ಕತ್ತಲೆಯು ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿಬಿಡಲು ಬಾಯ್ದೆರೆದು ನಿಂತಿದೆಯೋ ಎನಿಸುವಂತಿತ್ತು ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ."
- ವಾಚಕ ಪದಗಳು : ಏನೋ, ಎಂಬಂತೆ, ಅಹೋ, ಎನಲು.

೪. ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ (Exemplification) 🪞

ಬಿಂಬ - ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವ

ಲಕ್ಷಣ : ಉಪಮೇಯ ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನ ವಾಕ್ಯಗಳೆರಡರ ಅರ್ಥಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಕನ್ನಡಿಯ ಬಿಂಬ-ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ಹೇಳುವುದೇ 'ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ'.

ಸೂತ್ರ : ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯ (ಬಿಂಬ) + ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯ (ಪ್ರತಿಬಿಂಬ) = ದೃಷ್ಟಾಂತ!

ಸಮೃದ್ಧ ನಿದರ್ಶನಗಳು :

- ಉದಾಹರಣೆ ೧ :
  "ವಿದ್ಯಾವಂತನಿಗೆ ಗೌರವವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ;
  ಪರಿಮಳಯುಕ್ತ ಹೂವಿನ ಬಳಿಗೆ ದುಂಬಿಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆ."
  - ಬಿಂಬ: ವಿದ್ಯಾವಂತನ ಗೌರವ | ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಹೂವಿನ ಬಳಿ ದುಂಬಿ.
- ಉದಾಹರಣೆ ೨ :
  "ಸಜ್ಜನರ ಸ್ನೇಹವು ಸದಾ ಆನಂದ ನೀಡುತ್ತದೆ;
  ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ತಂಪು ನೀಡುತ್ತದೆ."
- ಉದಾಹರಣೆ ೩ : "ಕೆಟ್ಟವರ ಸಹವಾಸ ಕೇಡಿಗೆ ಕಾರಣ; ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕೈ ಸುಡದೇ ಇರುವುದೇ?"

🔍 ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳ ಮೂಲ ಅಂತರ :

- ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಊಹೆ ಪ್ರಧಾನ (ಆಕಾಶ ಮುಟ್ಟಿತೋ ಎಂಬಂತೆ). ಆದರೆ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಲ್ಪಿತ ಊಹೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ನೈಜ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

✨ ಭಾಗ - ೩ (ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ : ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ & ಶ್ಲೇಷ)

🌸 ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ & ಶ್ಲೇಷಾಲಂಕಾರ 🌸

(Corroboration: Arthantaranyasa & Double Meaning: Shlesha Alankara)

🌐 gptteachers.in

ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಮರ್ಥನೆ & ನಾನಾರ್ಥ ಚಮತ್ಕಾರ : ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಮಾತನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸತ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತನ್ನು ವಿಶೇಷ ಮಾತಿನಿಂದಾಗಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದರೆ **ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ**; ಒಂದೇ ಪದದಿಂದ ನಾನಾ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಚಮತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ **ಶ್ಲೇಷಾಲಂಕಾರ**.

೫. ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ (Corroboration) 🏛️

ಸಾಮಾನ್ಯ - ವಿಶೇಷಗಳ ಸಮರ್ಥನೆ

ಲಕ್ಷಣ : ಒಂದು ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹೇಳುವುದೇ 'ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ' (ಅರ್ಥಾಂತರ = ಮತ್ತೊಂದು ಅರ್ಥ, ನ್ಯಾಸ = ಇಡುವುದು).

ಸೂತ್ರ : [ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ] → [ತ್ರಿಕಾಲ ಸತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮದಿಂದ ಸಮರ್ಥನೆ]

ಸಮೃದ್ಧ ನಿದರ್ಶನಗಳು :

• **ಉದಾಹರಣೆ ೧ :**
"ಹನುಮಂತನು ಸಾಗರವನ್ನು ಲಂಘಿಸಿದನು;
ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದಿದೆ?"
- ವಿಶೇಷ: ಹನುಮಂತ ಸಾಗರ ದಾಟಿದ್ದು | ಸಾಮಾನ್ಯ: ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಾಣ್ನುಡಿ.

• **ಉದಾಹರಣೆ ೨ :**
"ದುರ್ಯೋಧನನು ಪಾಂಡವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ವಿನಾಶ ಹೊಂದಿದನು;
ವಿನಾಶಕಾಲೇ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿ!"

• **ಉದಾಹರಣೆ ೩ :** "ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹುಲ್ಲು ಭಸ್ಮವಾಯಿತು; ತೇಜಸ್ವಿಗಳ ಮುಂದೆ ದುರ್ಬಲರು ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲರೇ?"

೬. ಶ್ಲೇಷಾಲಂಕಾರ (Double Meaning / Pun) 💎

ಒಂದೇ ಮಾತಿಗೆ ಎರಡೆರಡು ಅರ್ಥ

ಲಕ್ಷಣ : ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಒಂದೇ ಪದವು ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದೇ 'ಶ್ಲೇಷಾಲಂಕಾರ'.

ಸೂತ್ರ : ಒಂದೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾನಾರ್ಥಗಳು (ಕವಿ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಚಮತ್ಕಾರ!)

ಸಮೃದ್ಧ ನಿದರ್ಶನಗಳು :

• **ಉದಾಹರಣೆ ೧ :** "ಅವನು ರಾಜನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪಾತ್ರನಾದನು."
- ಅರ್ಥ ೧: ಅರಸನ (ರಾಜನ) ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದನು.
- ಅರ್ಥ ೨: ಚಂದ್ರನಂತೆ (ರಾಜ = ಚಂದ್ರ) ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಗಳಿಸಿದನು.

• **ಉದಾಹರಣೆ ೨ :** "ಈ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಾಧವನು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ."
- ಅರ್ಥ ೧: ಮಾಧವ = ವಸಂತ ಋತು (ವಸಂತ ಕಾಲ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ).
- ಅರ್ಥ ೨: ಮಾಧವ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

• **ಪ್ರಕಾರಗಳು :** ಶಬ್ದವನ್ನು ಒಡೆಯದೆ ಅರ್ಥ ಬಂದರೆ ಅಭಂಗ ಶ್ಲೇಷೆ; ಶಬ್ದವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಒಡೆದು ಅರ್ಥ ಪಡೆದರೆ ಸಭಂಗ ಶ್ಲೇಷೆ.

🔍 ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಶ್ಲೇಷೆಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ :

• ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಲೋಕನೀತಿ ಅಥವಾ ನಾಣ್ನುಡಿಯ ಮೂಲಕ ಕಥಾ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ (ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದಿಲ್ಲ). ಆದರೆ ಶ್ಲೇಷಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಕೋಶದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದೇ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ!

✨ ಭಾಗ - ೪ (ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳು & ಮಹಾ ಸಾರಾಂಶ ಕೋಷ್ಟಕ)

🌸 ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳು : ಅನುಪ್ರಾಸ, ಯಮಕ & ಮಹಾ ಸಾರಾಂಶ 🌸

(Verbal Figures: Vruttyanuprasa, Chekanuprasa, Yamaka & Master Summary Matrix)

🌐 gptteachers.in

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಎಂದರೇನು? : ಅರ್ಥದ ಬದಲು **ಶಬ್ದಗಳ (ಅಕ್ಷರಗಳ) ವಿಶಿಷ್ಟ ನಾದ, ಲಯ ಮತ್ತು ಜೋಡಣೆಯಿಂದ** ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೇ **'ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ'**. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ **ಅನುಪ್ರಾಸಗಳು** ಮತ್ತು **ಯಮಕಾಲಂಕಾರ** ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

೧. ವೃತ್ತ್ಯನುಪ್ರಾಸ 🔄

ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರ ಹಲವು ಬಾರಿ

ಲಕ್ಷಣ : ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳು ಪದ್ಯದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ (ಹಲವು ಬಾರಿ) ಪುನರಾವರ್ತನೆಗೊಂಡು ನಾದಸೌಂದರ್ಯ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಸೂತ್ರ : ಒಂದೇ ವ್ಯಂಜನ → ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಆವರ್ತನೆ!

ಸಮೃದ್ಧ ನಿದರ್ಶನಗಳು :

- "ಕಾಗೆ ಕಾಗೆಗೆ ಕಾಗದ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕಾಗೆ ಕಾಗದ ತಿಂದೀತೆ?" ('ಕ' ಕಾರಾವರ್ತನೆ)
- "ತಳತಳಿಸುತ ಮಿನುಗುವ ತಾರೆಯ ತಲೆಯೊಳು ತೂಗಿತು ತಾವರೆ." ('ತ' ಕಾರಾವರ್ತನೆ)
- "ಕಮಲದ ಕಂಗಳ ಕಾಂತಿಯ ಕಳೆಯೊಳು." ('ಕ' ಕಾರಾವರ್ತನೆ)
- "ಸರಸರನೆ ಸಾಗುತ ಸರೋಜೆಯು ಸರವನು ಸರಿಪಡಿಸಿದಳು." ('ಸ' ಕಾರಾವರ್ತನೆ)

೨. ಛೇಕಾನುಪ್ರಾಸ 👥

ವ್ಯಂಜನ ಜೋಡಿ ೨ ಬಾರಿ

ಲಕ್ಷಣ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಂಜನಗಳ ಗುಂಪು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜತೆಯಾಗಿ ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುವುದು.

ಸೂತ್ರ : ವ್ಯಂಜನ ಜೋಡಿ → ಸರಿಯಾಗಿ ೨ ಬಾರಿ ಆವರ್ತನೆ!

ಸಮೃದ್ಧ ನಿದರ್ಶನಗಳು :

- "ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಗಳಿಂ ಕಿಲಕಿಲ ನಗುತಲಿ." ('ಕಲ', 'ಕಿಲ' ಜೋಡಿಗಳು)
- "ವಾರಣ ವಾರಣವನು ತಡೆದಂತೆ." (ಮೊದಲ ವಾರಣ = ಆನೆ; ಎರಡನೇ ವಾರಣ = ತಡೆಯುವುದು).
- "ತೋಳನು ಕಂಡ ತೋಳವು ಓಡಿತು." (ತೋಳು = ಬಾಹು; ತೋಳ = ಪ್ರಾಣಿ).
- "ಭಾರತ ಭಾರತದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕಾವ್ಯ." (ಮೊದಲ ಭಾರತ = ಕಾವ್ಯ; ಎರಡನೇ ಭಾರತ = ದೇಶ).

೩. ಯಮಕಾಲಂಕಾರ (Yamaka) 🎵

ವಿಭಿನ್ನಾರ್ಥದ ಪದ ಸಮೂಹ

ಲಕ್ಷಣ : ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರ ಸಮೂಹವು (ಪದವು) ಪಾದಗಳ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ ಅಥವಾ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುವುದು.

ಸೂತ್ರ : ಒಂದೇ ಪದರೂಪ → ಆದರೆ ಸಾಲಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಿನ್ನಾರ್ಥ!

ರನ್ನನ ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯದ ನಿದರ್ಶನ :

- "ಕುರುಪತಿ ರಣದೊಳು ತಲೆಯಂ |
  ಭರದಿಂ ತಗ್ಗಿಸುತ ತಲೆಯಂ |"
  - ಮೊದಲ ತಲೆಯಂ = ಶಿರವನ್ನು (ತಲೆಯನ್ನು).
  - ಎರಡನೇ ತಲೆಯಂ = ನಾಯಕರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು (ಮುಂಚೂಣಿಯನ್ನು).
- "ಮಾಧವನೆನ್ನಯ ಮನವ ನಲಿಸಿದನು |
  ದಾನವಕುಲದ ಮನವ ಮುರಿದನು ||"
  - ಮೊದಲ ಮನವ = ಮನಸ್ಸನ್ನು; ಎರಡನೇ ಮನವ = ಗರ್ವ/ಅಹಂಕಾರವನ್ನು!

ವರ್ಗ	ಅಲಂಕಾರದ ಹೆಸರು	ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ	ಗುರುತಿಸುವ ಸುಲಭ ಸೂತ್ರ	ಸ್ಪಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆ
ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ (ಅರ್ಥದಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯ)	೧. ಉಪಮಾಲಂಕಾರ	ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾದೃಶ್ಯ/ಹೋಲಿಕೆ	ಅಂತೆ, ಹಾಗೆ, ವೋಲ್, ತೆರದಿ	ಕಮಲೆಯ ಮುಖವು ಕಮಲದಂತೆ ಸುಂದರ.
	೨. ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ	ಉಪಮೇಯ-ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಅಭೇದ ಕಲ್ಪನೆ	ಉಪಮೇಯವೇ ಉಪಮಾನ (ಏಕರೂಪತೆ)	ಸಂಸಾರ ಸಾಗರ, ಜ್ಞಾನದೀಪ, ಮುಖಕಮಲ.
	೩. ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ	ಉಪಮೇಯವು ಉಪಮಾನವೇ ಇರಬಹುದೆಂಬ ಊಹೆ	ಏನೋ, ಎಂಬಂತೆ (ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆ)	ಕೋಟೆಯು ಆಕಾಶ ಮುಟ್ಟಿತೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು.
	೪. ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ	ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳು ಬಿಂಬ-ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗುವುದು	ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡನೇ ವಾಕ್ಯ ಉದಾಹರಣೆ	ವಿದ್ಯಾವಂತನಿಗೆ ಗೌರವ, ಹೂವಿನ ಬಳಿಗೆ ದುಂಬಿ.
	೫. ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ	ವಿಶೇಷ ಮಾತನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸತ್ಯದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸುವುದು	ನಾಣ್ಣುಡಿ/ಲೋಕನೀತಿ ಸಮರ್ಥನೆ	ಹನುಮಂತ ಸಾಗರ ದಾಟಿದನು, ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ವರ್ಗ	ಅಲಂಕಾರದ ಹೆಸರು	ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ	ಗುರುತಿಸುವ ಸುಲಭ ಸೂತ್ರ	ಸ್ಪಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆ
	೬. ಶ್ಲೇಷಾಲಂಕಾರ	ಒಂದೇ ಪದದಿಂದ ನಾನಾ ಅರ್ಥ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು	ಒಂದೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡೆರಡು ಅರ್ಥಗಳು	ಅವನು ರಾಜನ (ಅರಸನ/ಚಂದ್ರನ) ಪ್ರೀತಿಗಳಿಸಿದನು.
ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ (ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯ)	೭. ವೃತ್ಯನುಪ್ರಾಸ	ಒಂದೇ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರ ಹಲವು ಬಾರಿ ಆವರ್ತನೆ	ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರುವುದು	ಕಾಗೆ ಕಾಗೆಗೆ ಕಾಗದ ಕೊಟ್ಟರೆ... ('ಕ' ಕಾರಾವರ್ತನೆ).
	೮. ಛೇಕಾನುಪ್ರಾಸ	ವ್ಯಂಜನಗಳ ಜೋಡಿ ಕೇವಲ ೨ ಬಾರಿ ಬರುವುದು	ಜೋಡಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ಭಿನ್ನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆವರ್ತನೆ	ವಾರಣ ವಾರಣವನು ತಡೆದಂತೆ (ಆನೆ - ತಡೆಯುವುದು).
	ಪದಪದವು ಒಪದು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ			

💡 ಕನ್ನಡ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಮಗ್ರ ೬ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ & ೩ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳ ಮಹಾ ಚಾರ್ಟ್ ಮುಕ್ತಾಯ! ದಿನವೂ ಮನನ ಮಾಡಿ ನೆನಪಿಡಿ.

🌐 gptteachers.in